

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 24^{ΗΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΤΣΑΡΑ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Ἡ Ἀκαδημία προσεκλήθη: 1^{ον} εἰς τὸ ἐν Μαδρίτῃ 10^{ον} Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Ἱστορίας τῆς Ἱατρικῆς (23-29 Σεπτεμβρίου 1935). 2^{ον} εἰς τὸ ἐν Φλωρεντία IV Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Παπυρολογίας (28 Ἀπριλίου - 2 Μαΐου 1935).

Ἀνακοινοῦται ὅτι ἡ **Οὐρανία Κωνσταντινίδου** διὰ διαθήκης αὐτῆς ἐγκατέστησε γενικὸν κληρονόμον αὐτῆς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, διατάσσουσα ὅπως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς κληρονομίας ἀποστέλλονται ἄποροι νέοι εἰς Εὐρώπῃν διὰ σπουδὴν ζωγραφικῆς ἢ γλυπτικῆς.

Ἡ Ἀκαδημία ἀπεδέχθη τὴν κληρονομίαν.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καταθέτει τὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα συγγράμματα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.— Περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ναῶν τῆς «Κυρᾶς», ὑπὸ **Χρυσσοστόμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.**

Ἡ χριστιανικὴ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἀνέκαθεν εἶχε πλῆθος ναῶν. Οἱ περιηγητὰι τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἀναβιβάζουσιν αὐτοὺς εἰς 300. Μεταξὺ τούτων 50 ναοὶ ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου. Παλαιὰ προσωνομία τῆς Θεοτόκου ἐν Ἀθήναις ἦτο ἡ τῆς Σωτήρας (ναοὶ: ἡ Σωτήρα τοῦ Λυκοδήμου, ἡ Σωτήρα τοῦ Κοττάκη, ἡ Σωτήρα τῆς Πλάκας καὶ ἄλλοι), ἀλλ' ὡσαύτως ἐχαρκτηρίζετο ὡς Μεγάλη, Παλαιά, Πολύ-

χαρη, Χαριτοποιός, Αύγή, Χρυσή (ναοί: Χρυσοσπηλαιώτισσα, Χρυσοροϊδενα, Χρυσοκαστριώτισσα, Χρυσοδαφνιώτισσα και ἄλλοι), Γοργοσπηήκος, Δύναμις, Ἐλεοῦσα, Ἁγία Κυρά και ἀπλῶς Κυρά και ἄλλα.

Δύο ναοὶ ὑπῆρχον ἐπ' ὀνόματι τῆς «Κυράς». Ὁ εἷς τούτων ἔκειτο μεταξύ τῶν ὀδῶν Εὐρυσακείου και Πολυγνώτου, πλησίον τοῦ νῦν σωζομένου ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ ναός ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν οἰκογένειαν Καπετανάκη, περιεσώθη δὲ καὶ τι περίεργον μοιρολόγιμα διὰ τὸν νέον Λεονάρδον Καπετανάκην, ἀποθανόντα, ὡς ἐπιστεύθη, ἀπὸ μάγια :

«Ἀνοιξτε τὴν ἁγία Κιοῦρά
κι' ἀνάψτε τὰ καντήλια
τὸν Λιναρδάκη φέρουνε
μὲ τὰ χρυσᾶ μαντήλια».

Ὁ ναός, ἀγορασθεὶς τῷ 1834 μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Καντακουζηνῶ, κατηδαφίσθη, ἡ δὲ παλαιὰ εἰκὼν τῆς Κυράς, παριστῶσα τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, δισώθη ἐν τῷ εἰρημένῳ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ὁ δεῦτερος ναός τῆς Κυράς εὕρισκετο παρὰ τὸ Λυσικράτειον, ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν οἰκογένειαν Καντήλη, ἐντεῦθεν δὲ ὠνομάζετο και «Παναγία Καντήλη». Κατεστράφη τῷ 1848, τὸ δὲ ὑλικὸν αὐτῆς ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν¹.

Ὑπῆρχον λοιπὸν δύο ναοί, ὁ ναός τῆς Κυράς τοῦ Καπετανάκη και ὁ ναός τῆς Κυράς τοῦ Καντήλη. Ὁ πρῶτος ἦτο κεντρικὸς ναός. Κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐτελεῖτο λιτανεῖα περίξ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἠκολούθουν δὲ και οἱ τοῦρκοι ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἐθεωρεῖτο λοιπὸν πολιοῦχος τῶν Ἀθηνῶν. Φαίνεται ὅτι ὁ κεντρικὸς ναός τῆς οἰκογενείας Καπετανάκη ἦτο ἀρχαιότερος, διότι ἡ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Καντήλη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ὠνομάζετο «Νέα Κυρά». Ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου ὀρμηθεὶς ὁ κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου, ἐγνωμάτευσεν, ὅτι «πρόκειται περὶ τῶν δύο πολιοῦχων τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς και τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἃς ἡ παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διακρίνει διὰ τῶν ὄρων *Παλαιὰ και Νέα*». Ἐπίσης ὁ κ. Καμπούρογλου ἐγνωμάτευσεν, ὅτι «ὅταν ὁ ναός τῆς Θεοτόκου ἐτέλει τὸν ἐορτασμόν του κατὰ τὰ Εἰσόδια, τότε ἡ Παναγία ἐχαρκτηρίζετο ὡς *Κυρά*»².

Φαίνεται οὐχ ἦττον ὅτι *Παλαιὰ* μὲν Κυρά ἦτο ὁ ναός ἡ ἡ εἰκὼν τοῦ ναοῦ Καπετανάκη, *Νέα* δὲ Κυρά ὁ ναός ἡ ἡ εἰκὼν τοῦ ναοῦ Καντήλη, και ὅτι τὸ ὄνομα «Κυρά»

¹ Α. ΜΟΜΜΣΕΝ, Athenae Christianae, Lipsiae 1868 Νο 54, 106, Α. ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΥ, Τὰ Βυζαντινὰ και τουρκικὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν, Εὐρετήριον τῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος, ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ Κ. Κουρουγιώτη και Γ. Α. Σωτηρίου, τευχ. Β'. Ἀθῆναι 1929, σ. 111. 112.

² ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, 11, 277, 8, 281. Τοῦ αὐτοῦ, Παλαιὰ Ἀθῆναι, σ. 193 ἐξ., 251 ἐξ., Ἐπώνυμα τῆς Θεοτόκου ἐν Ἀθήναις, *Δίπτυλον*, 1910, σ. 18. Ἡ νέα πολιοῦχος, *Ἐστία*, 30 Ἰανουαρίου 1930.

ὡς κύριον ὄνομα ἀπεδόθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χριστιανῶν εἰς τὴν Θεοτόκον, κατ' ἀντίθεσιν οὐχὶ πρὸς τὴν Ἀθηναῖν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλην εἰδωλολατρικὴν θεάν. Ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑμνογραφίᾳ ἡ Θεοτόκος ὀνομάζεται Κυρία κόσμου καὶ ἀνωτέρα πάντων, Κυρία τῶν ὄλων, Κυρία τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, Κυρία τῶν περάτων, Κυρία τοῦ παντός, Κυρία τῆς κτίσεως, Κυρία ἀπάντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων¹, ἐν Ζακύνθῳ δὲ ὑπάρχει Μονὴ «Κυρίας τῶν Ἀγγέλων», ἀλλὰ μόνον ἐν Ἀθήναις ὀνομάζετο «Κυρά», Ἁγία Κυρά ἢ ἀπλῶς Κυρά, χωρὶς τὸ *Kyra* νὰ εἶναι μετασχηματισμὸς τοῦ *Kyria*.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ πάλῃ τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς ὑπεβίβαζον πολλάκις τὰς ἐθνικὰς θεότητες εἰς τὴν τάξιν τῶν κακῶν πνευμάτων ἢ δαιμόνων. Ἄλλοτε πάλιν ὅμως προσεπάθουν ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι αἱ ἰδέαι τῶν ἐθνικῶν πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν θεότητα εὔρον τὴν πληρεστέραν αὐτῶν ἐν τῷ Χριστιανισμῷ πραγματοποιήσιν. Οὕτω λ.χ. ὁ λατῖνος χριστιανὸς συγγραφεὺς τοῦ γ' αἰῶνος Τερτυλλιανὸς παρουσιάζει τὸν Δημιουργὸν τοῦ κόσμου ὡς ἀληθῆ Προμηθέα. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα καλεῖ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀληθῆ Ὀρφέα. Πασχάλιός τις ὕμνος τοῦ ε' αἰῶνος παριστᾷ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Ἀπόλλωνα, πολεμοῦντα τὸν δράκοντα. Ὁ δὲ Ἀρνόβιος ὁ νέος, λατῖνος συγγραφεὺς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ 44^{ου} Ψαλμοῦ ὡς τὸν Ἐρωτα².

Οὐδόλως λοιπὸν ἀπίθανον, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Παναγίαν ὀνόμασαν «Κυράν», τοῦτο δὲ ἔπραξαν, ὡς εἰκάζομεν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλην τινὰ «Κυράν», λατρευομένην ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν ἐν Ἀθήναις. Ἦτο δὲ αὕτη ἡ Αἰγυπτιακὴ θεὰ Ἴσις, ἢ ἡ λατρεία, ὡς γνωστόν, ἦτο εὐρύτατα διαδεδομένη ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν Ἀθήναις ἐπιφανὲς ἱερόν τῆς Ἰσιδος ἔκειτο ἐπὶ τῆς Ν. κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως.

Τὸ ὄνομα «Κυρά» ἀπεδίδετο εἰς τὴν Ἰσιδα ἐν αὐτῇ τῇ Αἰγύπτῳ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους καὶ δὴ ἐν τῇ πολίχνῃ Μενούθι, ἣτις ἀπετέλει μέγα κέντρον τῆς λατρείας αὐτῆς. Ἡ Μένουθις ἔκειτο ἀνατολικῶς τοῦ Κανώπου, δεκατέσσαρα στάδια μακρὰν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀκριβῶς ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ σημερινοῦ Ἀμπουκίρ. Ἡ Μένουθις ἐγένετο ὀνομαστὴ ἕνεκα τοῦ μαντείου τῆς Ἰσιδος καὶ τῶν διαφημιζομένων θαυμάτων, ἰάσεων, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῶν διαπραττομένων ἐν αὐτῇ ὀργίων, ὑφ' ὧν συνωδεύετο ἡ λατρεία τῆς ψευδοῦς θεᾶς³. Κατὰ τὸν ε' αἰῶνα, καίτοι εἶχε καταργηθῆ ἡ εἰδωλολατρεία ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξηκολούθει τὸ μαντεῖον ἐκεῖνο νὰ προκαλῆ συρροὴν πολλοῦ

¹ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ, Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ ὑμνογραφίᾳ, Paris, 1930, σ. 40.

² F. DÖLGER, Amor und Christus nach Arnobius dem Jüngeren, *Antike und Christentum*, 1932, 3, 4, σ. 225-230.

³ J. FAIVRE, Canope, Menoutis, Aboukir, Alexandrie, 1917.

κόσμου, διότι, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐδίδοντο καὶ ἱατρικὰ ὁδηγία διὰ τοὺς πάσχοντας οὕτως, ὥστε παρεσύροντο καὶ οἱ χριστιανοί. Ὁ μοναχὸς καὶ εἶτα Πατριάρχης γενόμενος Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος (629-638), ἐπὶ τόπου μελετήσας βραδύτερον τὴν περὶ τὸ μαντεῖον ἐκεῖνο κίνησιν, διηγεῖται, ὅτι «δαίμων ἀκάθαρτος ἐπιφαίνεται ἐν εἴδει θηλείας, ποιῶν φαντασίας πολλὰς καὶ μαντείας δοκῶν λέγειν, μηδὲν ἐχούσας ἀληθές, καὶ ἐπιταγὰς τινῶν φαρμάκων τερατευόμενος, μηδὲν παντάπασι ὠφελῶν, ἀλλὰ τούτους εἰς ἀπώλειαν ἐφελκόμενος», ὅτι «πολλοὺς τὸ εἶδεχθὲς τοῦτο δαιμόνιον ταῖς ἀπάταις παρέσυρεν καὶ προσκαλεῖσθαι αὐτοῦ τῷ βωμῷ ἐλπιδὶ ρήσεως ἢ προφητείας ἀνέπειθεν οὐ μόνον ἀπιστοῦσι καὶ πάντα τοῖς αὐτοῦ προσκειμένοις κελεύσμασιν, ἀλλὰ καὶ πιστοὺς τοῦ Χριστοῦ σύμβολα φέροντας»¹.

Παρεσύροντο λοιπὸν καὶ χριστιανοὶ πρὸς τὸ μαντεῖον τῆς Ἰσιδος. Ὄθεν πρὸς ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἐπιβλαβοῦς αὐτοῦ δράσεως ὁ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας (385-412) ἵδρυσεν ἐν τῷ χωρίῳ Μένουθι ναὸν τῶν Εὐαγγελιστῶν παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἰσιδος. Καταστρέψας τὸν ἐν Κανώπῳ ναὸν τοῦ Σαράπιδος ἐσκόπει νὰ καταστρέψῃ καὶ τὸν ἐν Μενούθι ναὸν τῆς Ἰσιδος, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασεν ἕνεκα τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ ἐν Μενούθι μαντεῖον τῆς Ἰσιδος ἐξηκολούθει ἀκμάζον. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἁγ. Κύριλλος (412-444) πρὸς θετικωτέραν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἐστίας τῆς εἰδωλολατρίας ἀνεκόμισεν εἰς τὸν ἐν Μενούθι ναὸν τῶν Εὐαγγελιστῶν τῇ 21 Ἰουνίου 414 ἐν μεγάλῃ πομπῇ, διαρκεσάσῃ ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, τὰ λείψανα τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ μαρτυρησάντων Κύρου καὶ Ἰωάννου μετὰ τῶν παρθένων Θεοκτίστης, Θεοδότης, Εὐδοξίας καὶ τῆς μητρὸς των Ἀθανασίας². Τὰ λείψανα αὐτῶν εἶχον ἀνευρεθῆ ἐν τῷ ἀρχαίῳ χριστιανικῷ ναῷ τῆς Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἀπ. Μάρκου. Ἐκτοτε ὁ ναὸς ἐκεῖνος τοῦ χωρίου Μένουθι ἀπέβη μέγα θρησκευτικὸν κέντρον, ἐκ τῶν λειψάνων δὲ τῶν μαρτύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου μετωνομάσθη καὶ τὸ χωρίον Ἀμποῦ Κύρ, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ὁ εἰδωλολατρικὸς ναὸς μετὰ τοῦ μαντείου τῆς «Κυρᾶς» ἐγκαταλειφθεὶς κατεκαλύφθη ὑπὸ τῆς ἄμμου. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 7^{ον} ἢ 8^{ον} αἰῶνα κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ὁ ναὸς τῶν Εὐαγγελιστῶν, σήμερον δὲ τὰ ἔρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἰσιδος καὶ τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ τῶν Εὐαγγελιστῶν εὕρηγται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀμπουκὺρ, πέντε μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης³.

Ὁ ἁγ. Κύριλλος ἐν τινὶ ὁμιλίᾳ του ἀπαγγελεῖται ἐν Μενούθι, κατὰ τὰς τελεσθείσας τότε ἑορτὰς ἔλεγε πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας ἀπευθυνόμενος «Ἠκέτωσαν τοῖνον

¹ Πατρ. Migne ser. gr. 87, 3, σ. 3409-12.

² ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, ὁ ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1933, σ. 39 ἐξ.

³ PRINCE OMAR TOUSSOUN, Les ruines sous-marines de la Baie d'Aboukir, ἐν *Bulletin de la Société Royale d'Archéologie d'Alexandrie*, 1934, No 29, σ. 342 ἐξ.

οί πάλοι πλανώμενοι· ἐρχέσθωσαν εἰς ἀληθινὸν καὶ ἀκαπήλευτον ἰατρεῖον· οὐδεὶς γὰρ ἡμῖν ὀνειράτα πλάττεται, οὐδεὶς λέγει τοῖς ἐρχομένοις· εἴρηκεν ἡ Κυρά, ποίησον τὸ καὶ τό· ὅλως Κυρά καὶ Θεὸς εἶναι δυνατὸς καὶ προσκυνεῖσθαι θέλει; Ἐν τοῖς δαίμοσιν οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἄρρεν οὐδὲν θῆλυ. Καὶ βλέπετε ποίαν ἔχουσι προαίρεσιν· ὄνομασι γυναικῶν καλεῖσθαι βούλονται. Πατήσαντες τοίνυν τὰ γραῶδη μυθάρια καὶ τὰ πάλοι τῶν γοήτων ἐμπαίγματα, ἐρχέσθωσαν ἐπὶ τοὺς ἀληθινούς καὶ ἄνωθεν ἰατρούς»¹.

Ὡς βλέπομεν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ἡ Ἴσις κατὰ τὸν ε' αἰῶνα ἐκαλεῖτο ἐν Αἰγύπτῳ «Κυρά»· ἴσως δὲ ἦτο δημῶδες τὸ ὄνομα Κυρά. Ἐπὶ τοῦ Θεοφίλου ἀπαντᾷ ὄνομα γυναικὸς Κυράδιον, ὑποκοριστικὸν τοῦ «Κυρά»². Πιθανῶς τὸ ὄνομα τοῦτο «Κυρά» ἀπεδίδετο εἰς τὴν Ἴσιδα καὶ ἐν Ἀθήναις, οἱ δὲ χριστιανοὶ Ἀθηναῖοι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ψευδῆ θεάν, ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα «Κυρά» εἰς τὴν προστάτιδα τῆς πόλεως Θεοτόκον. Ἐὰν ἡ εἰκασία ἡμῶν εἶναι ἀκριβής, ἀρχαιότερον ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τῆς «Κυράς, ὁ περιελθὼν σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν οἰκογένειαν Καπετανάκη. Διὰ τοῦτο ὀνομάζετο *Παλαιὰ Κυρά*. Βραδύτερον ἰδρῦθη καὶ δεύτερος ναὸς ἡ *Νέα Κυρά*, ὁ σὺν τῷ χρόνῳ περιελθὼν εἰς τὴν οἰκογένειαν Καντήλη, ὅστις καὶ «Παναγία Καντήλη» προσωνομάζετο. Ἡ σωζομένη νῦν εἰκὼν τῆς Κυράς, παριστῶσα τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ἀνῆκεν εἰς τὸν ἀρχαιότερον ναόν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.— Ἡ σύγχρονος στρατιωτικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μαζαράκη.

Πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Διασκέψεως τοῦ Ἀφοπλισμοῦ εἶχον ἐν ὀλίγοις ἐκθέσει ἐνώπιον ὑμῶν πῶς τίθεται τὸ ζήτημα καὶ ποῖαι αἱ πιθαναὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀπόψεις τῶν διαφόρων Κρατῶν. Ὁμολογῶ ὅτι ἔκτοτε δὲν εἶχον πολλὴν πίστιν εἰς τὰς πομπώδεις καὶ διὰ στερεοτύπων φράσεων ἐξαγγελλομένας εἰρηνικὰς τῶν Κρατῶν διαθέσεις.

Συμμετασχὼν τῆς Διασκέψεως ταύτης ἐσχημάτισα ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τὴν πεποιθήσιν ὅτι οὐδὲν τὸ σοβαρὸν θὰ ἀπέδιδεν ἕνεκα τῶν ἀντιμαχομένων συμφερόντων. Σωρεία λόγων χειροκροτουμένων ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων ὑπερπεντήκοντα Κρατῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα νοτιοαμερικανικά, σκανδιναυϊκὰ κλπ., οὐδεμίαν ἀσκοῦν ἐπίδρασιν ἢ ἔχουν ἐνδιαφέρον ἐπὶ τῶν φλεγόντων, εὐρωπαϊκῶν ζητημάτων. Διάφορα σχέδια καὶ προτάσεις ὑπεβλήθησαν, τῶν ὁποίων κοινὸν χαρακτηριστικὸν ἦτο ὅτι ἀνταπεκρίνετο ἕκαστον πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ὑποβάλλοντος Κράτους.

Ἐπὶ παραδείγματι Κράτος βαλκανικὸν στερούμενον ναυτικοῦ ἐπρότεινε τὴν κατάργησιν τῶν στόλων. Κράτος νησιωτικὸν μὴ ἔχον τὸ ἴδιον ὑποχρεωτικὴν στρατιω-

¹ Πατρ. Migne, ser gr. 77, 1105.

² Γ. ΡΑΛΛΗ καὶ Μ. ΠΟΤΑΝ, Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, Δ, 354.